

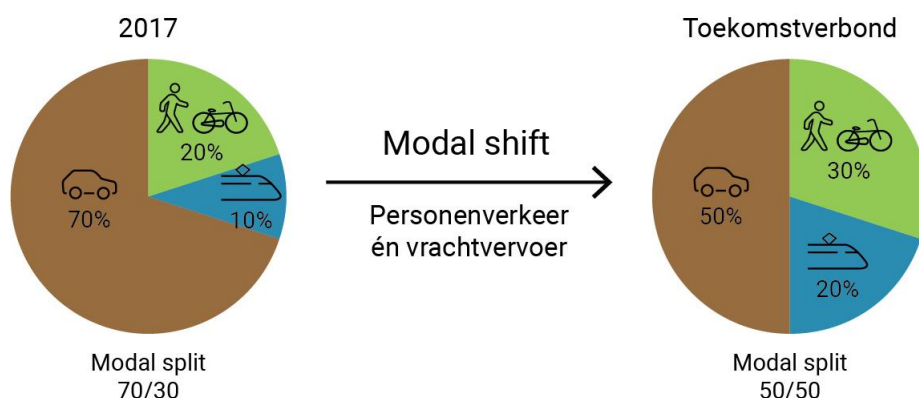
1-9-2022

Zorro's voorstellen voor radiale fietsroutes

Nota vanwege de werkgroep Fietsroutes in de Antwerpse zuidooststrand

Inleiding

De Antwerpse omgeving is sterk verstedelijkt. Toch gebeurt 70% van de verplaatsingen nog met de auto. De Vervoerregio wil dat aandeel terugdringen tot 50%. Dat is ook een voorwaarde om geen verkeersinfarct te krijgen bij de aanleg van de Oosterweelverbinding met de overkapping van de Ring.

Het aandeel verplaatsingen per fiets en te voet moet groeien naar minstens 30%. Om dat fietsen comfortabel en veilig te maken wordt van de infrastructuur een kwaliteitssprong verwacht. Het fietspad wordt nu ook gebruikt door steeds meer elektrische fietsen, bakfietsen en e-steps. Meer ruimte wordt daarom cruciaal.

De grootste verplaatsingsstromen in de zuidooststrand hebben een relatie met de stad Antwerpen en lopen dus 'radiaal': van en naar de stad. In het kader van de noodzakelijke modal shift is het dan ook ontzettend belangrijk om voldoende fietskwaliteit te bieden.

De centrale fietsas in deze regio is de F1. Van die fietssnelweg – het betere woord voor 'fietsstrade' – maken al heel veel fietsers gebruik. Op een gemiddelde werkdag fietsen er volgens tellingen van de provincie Antwerpen:

- 3.182 fietsers over de fietsbrug over de Ring,
- 4.532 fietsers voorbij het stadhuis van Mortsels,
- 2.365 fietsers voorbij het station van Hove,
- 1.738 fietsers voorbij het station van Kontich.

De kwaliteit en de ruimte op deze fietssnelweg hinken echter achterop bij zijn succes. Tussen Hove en Kontich scoort hij nog 8,7 en 9,3/10 (meting comfort en buffer, [Fietsbarometer Provincie Antwerpen](#)), maar vanaf Hove tot Antwerpen krijgt de fietssnelweg tussen 3,9/10 en 7,4/10. Slechts één segment, de Roderveldlaan in Berchem, scoort 8,7/10. Daarom kijken we in deze nota in eerste instantie naar een [opwaardering van de F1 Antwerpen-Mechelen](#) (hoofdstuk 1).

Zorro is er echter van overtuigd dat deze succesvolle fietssnelweg niet zal volstaan om de verdere modal shift en groei van het fietsverkeer op te vangen. Daarom vragen we enerzijds een grondige verbetering van de fietscapaciteit op de [N1 Antwerpen-Kontich](#) (hoofdstuk 2) en stellen we anderzijds een nieuwe [F1 bis die de zuidrand verbindt](#) (hoofdstuk 3) voor.

Tot slot is het belangrijk om te voorzien in voldoende uitwisseling. Een vlotte koppeling tussen fietssnelwegen is daarbij van cruciaal belang. We bespreken in deze nota daarom ook nog de twee aansluitingen op de F1: die met de [F11 in Berchem](#) (hoofdstuk 4) en die met de [F16 in Lint](#) (hoofdstuk 5).

1. F1 Antwerpen-Mechelen: opwaardering gewenst

De fietssnelweg F1 Antwerpen-Mechelen is de oudste fietssnelweg in Vlaanderen. Hij is volledig in gebruik sinds 2015, maar de eerste delen werden al beginjaren 2000 aangelegd. De afgelopen vijf jaar steeg het aantal fietsers er enorm. In Hove bijvoorbeeld telde de provinciale Fietsbarometer in 2015 gemiddeld 1.404 fietsers per werkdag. Dat aantal steeg naar net geen 2.000 fietsers in 2020. Door het groeiende fietsgebruik en de gewijzigde richtlijnen voor fietsinfrastructuur dringt zich een optimalisatie van de fietssnelweg F1 Antwerpen-Mechelen op.

Zorro bepleit een verregaande optimalisatie die rekening houdt met het succes van de fietssnelweg en de ruimte die daarvoor nodig is. We refereren daarvoor aan het [advies van Fietsberaad](#) voor een duurzame breedte voor fietspaden en de kwaliteit van de recente [F11 tussen Boechout en de luchthaven](#).

Zorro's suggesties voor verbeteringen zijn terug te vinden op [deze kaart](#).

2. N1 Antwerpen-Kontich: naar een volwaardige fietsas

De F1 zit vol. Heel veel fietsers maken gebruik van een ontoereikende fietsinfrastructuur die nog heel wat verbeteringsmarge heeft. Voor een echte modal shift moeten we echter uitkijken naar fundamenteel meer ruimte. En die ruimte lijkt alvast beschikbaar op de N1:

- Antwerpen: tussen Harmonie en Gounodstraat werden de twee volwaardige rijstroken vervangen door één rijstrook en een bijkomstige parkeerstrook.
- Berchem intra muros: tussen Singel en Harmonie werden de twee volwaardige rijstroken verminderd door versmallingen ter hoogte van de oversteken.
- Berchem extra muros: tussen Koninklijkelaan en Fruithoflaan is de busstrook in beide rijrichtingen buiten gebruik en werden versmallingen aangebracht.
- Mortsel: tussen het Gemeenteplein en de Molenstraat werd een van de twee staduitwaartse rijstroken buiten gebruik gesteld door arcering.

In plaats van die ruimte verloren te laten gaan, stelt Zorro voor om ze in te schakelen voor meer fietsruimte. Op [deze kaart](#) staan Zorro's suggesties per segment. Zo wordt een aanzet gegeven om van de N1 een volwaardige fietsas te maken. Maatregelen zoals een groene golf voor fietsers kunnen dan volgen.

Rijstroken werden fietsruimte - Voorbeelden

Dat een dergelijke ingreep al op korte termijn en op een eenvoudige manier mogelijk is, bewijzen andere plekken op gewestwegen.

- Op de Schuttersvest in Mechelen werd één rijstrook fietspad, naast twee rijstroken voor autoverkeer aan 50 km/u.

- Bij de herinrichting van de vesten in Mechelen werd één rijstrook fietspad, naast één rijstrook voor autoverkeer aan 50 km/u.

- In de Robert Schumanlaan in Zemst werd de pechstrook fietspad, met een vangrail naast de twee rijstroken voor autoverkeer aan 70 km/u.

3. Nieuwe F1 bis verbindt de zuidrand

Op de kaart van de zuidrand zien we tussen de F13 en de F1 een breed gebied zonder radiale fietssnelweg. Zorro stelt daar een hoogwaardige fietsroute voor die het Ringfietspad, de R11-route, de Fortenroute, de Zuidostrand-tangent en de Beekvalleiroute verbindt ten westen van de E19. Daar liggen belangrijke bestemmingen zoals het Middelheim, Wilrijk-centrum, drie universitaire campussen en het UZA.

Beukenlaan en Groenenborgerlaan behoren tot het BFF (bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk). In de Beukenlaan is het geasfalteerde fietspad echter nog te smal. Daar valt het terugbrengen van de rijbaan naar 2x1 rijstroken te overwegen. Ook de Groenenborgerlaan heeft nog een te smal fietspad.

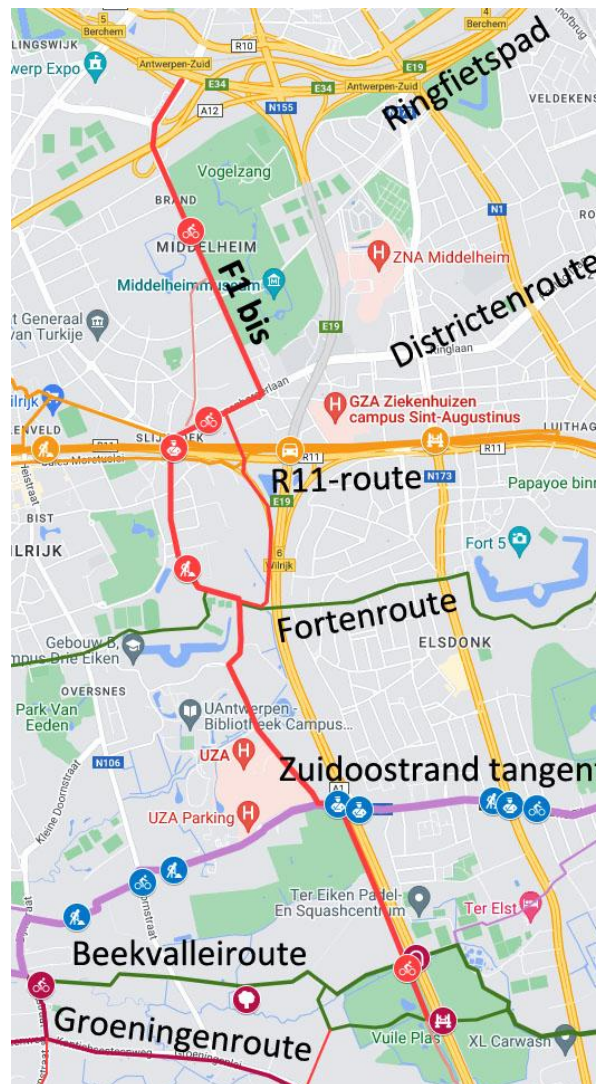
De aansluiting met de R11-route ligt aan de Jules Moretuslei-Platanenlaan. Het kruispunt met de R11 moet beter beveiligd worden.

Het tracé Vaderlandstraat - Edegemsesteenweg - Wilrijkstraat is een belangrijke route tussen de campussen en mag opgewaardeerd worden tot BFF, in de plaats van een virtuele BFF langs de E19. Dat tracé scheert langs Fort 6 - Campus Drie Eiken - UZA en wordt zeer druk befietst, maar heeft geen comfortabel fietspad en de aansluitingen zijn niet in orde. Het groene alternatief over de Dalkruidlaan wordt aantrekkelijk bij een compactere knoop E19-R11.

Ten zuiden van de Drie Eikenstraat in Edegem kan de verbinding met de Beekvallei- en Groeningenroute worden gerealiseerd via de Aartselaarstraat en een opwaardering van de trage weg langs de E19.

Verder naar het zuiden is het zoeken naar goede functionele verbindingen richting Boom (De Schorre, Rupelbrug, Willebroek) en richting Rumst (Fietsbruggen). De knooppunten maken te veel omwegen voor functioneel gebruik. Het openstellen van een trage weg in het verlengde van de Aartselaarstraat richting Tuincentrum Van Uytsel zou helpen.

Bekijk de suggesties van Zorro voor een F1 bis op [deze kaart](#).

4. F11 Antwerpen-Lier

De F11 langs de spoorlijn Antwerpen-Lier is een nieuwe fietssnelweg. Het traject langs Deurne-luchthaven met de nieuwe fietsbrug over de spoorweg naar Boechout, aangelegd met standaardbreedte van 4,5 meter, voorzien op de modal shift, is nu twee jaar open en echt wel het neusje van de zalm als fietssnelweg. De aansluitingen in Berchem en Lier zijn momenteel nog in afwerkingsfase.

De fietsbrug op de fietssnelweg F11 over de spoorlijn 15 in Mortsel (Park Savelkoul).
(foto Wikipedia)

Koppeling tussen F1 en F11 in Berchem

Zowel de F1 Mechelen-Antwerpen als de F11 Lier-Antwerpen loopt langs de spoorwegen richting Berchem-station. De F1 geeft aansluiting op het Ringfietspad en via de Posthofbrug richting Berchem-station en Antwerpen-centrum. De nieuwe F11 is nog niet aangesloten. Plannen om het laatste stuk F11 over de groene berm naast de Saffierstraat te leiden stuiten op verzet van de actiegroep [BAF Groenenhoek](#).

Zorro steunt BAF Groenenhoek en stelt voor om de groene berm naast de Saffierstraat intact te laten als een mooie groene nerf die aansluit op het toekomstige Ringpark Groene Vesten.

De Saffierstraat kan volledig fietsstraat worden met voorrang van de Deurnestraat tot aan de aansluiting met het Ringfietspad. Het doorgaande fietsverkeer van de F11 kan beter afgeleid worden naar de F1 op de Roderveldlaan, waar de aansluitingen verzekerd zijn naar de fietsenstallingen aan Berchem-station en verder richting Antwerpen. De logische optie om die link te maken is dan de Arbeidersstraat.

Bekijk de routes op [deze kaart](#).

5. F16 Lint-Lier: koppeling met de F1

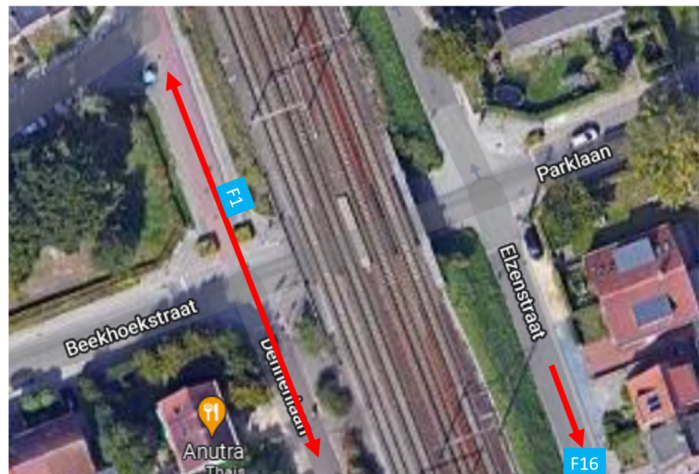

*Uitsnede van het BFF-netwerk tussen Lier, Lint en Duffel.
(Geoloket Provincie Antwerpen)*

De korte F16 Lint-Lier is de enige bestaande fietssnelweg in de Antwerpse zuidoostrand die niet radiaal maar tangentieel loopt (zie ook [Zorro's voorstellen voor tangentiële fietsroutes](#)). De kwaliteit daarvan is goed, maar het wegdek is met amper 2 meter vaak nog veel te smal. In Lint zijn de aansluitingen naar de F1 vanaf de F16 en vanuit het dorp nog niet goed. Zorro stelt volgende verbeteringen voor.

Lint > Hove en Antwerpen

Fietsers kunnen de F16 gebruiken tot aan het station Kontich-Lint, daar verder rijden via de Fabriekstraat-Ganzenbol-Elzenstraat tot aan de Parklaan-Beekhoekstraat. Daar kunnen ze de spoorweg kruisen via de 'Donderbrug'. Echter, aan beide zijden van de spoorweg lagen zeer onoverzichtelijke kruispunten en de as Beekhoekstraat-Parklaan was een sluipteg voor autoverkeer. Vanaf december 2021 vond daarom een proefopstelling plaats waarbij die doorsteek onder het spoor autovrij werd. De gemeente Hove heeft ondertussen besloten om de proefopstelling stop te zetten, mits een aantal aanpassingen aan de vroegere situatie werden aangebracht:

- Onder de brug lag aan beide zijden een te smal voetpad en een te smal fietspad. Dat zijn nu twee volwaardige voetpaden geworden, wat Zorro enkel kan toejuichen.
- De F1 heeft voorrang gekregen en de aanwezigheid van de fietssnelweg is ook sterk verduidelijkt.
- Onder de brug is er nu gemengd verkeer voor fietsers en auto's en is het traject een fietsstraat geworden. Dat is echter minder goed aangegeven.

De situatie is zeker een verbetering tegenover de originele situatie, maar er blijven pijnpunten:

- Zeker tijdens de spits blijven er zeer veel kruisingen tussen auto's en fietsers.
- De vrije ruimte onder de brug is slechts 4 meter breed, wat net te smal is om twee auto's te laten kruisen. Zorro vreest dat autobestuurders hun aandacht moeten verdelen tussen tegenliggers en kruisende fietsers of dat auto's het kruispunt zullen blokkeren in afwachting dat de spoorwegonderdoorgang vrij is.
- De zichtbaarheid onder de brug voor auto's is beperkt, zeker komende van de Parklaan naar de fietsers op de F1.
- De Donderbrug en bij uitbreiding de Parklaan en de Beekhoekstraat zijn officieel fietsstraat maar geven dat gevoelsmatig niet aan.
- De inrichting van het kruispunt aan de zijde van de Parklaan is niet verbeterd. Dat is nochtans wenselijk omdat fietsers van de F16 daar passeren om de F1 in noordelijke richting te nemen.

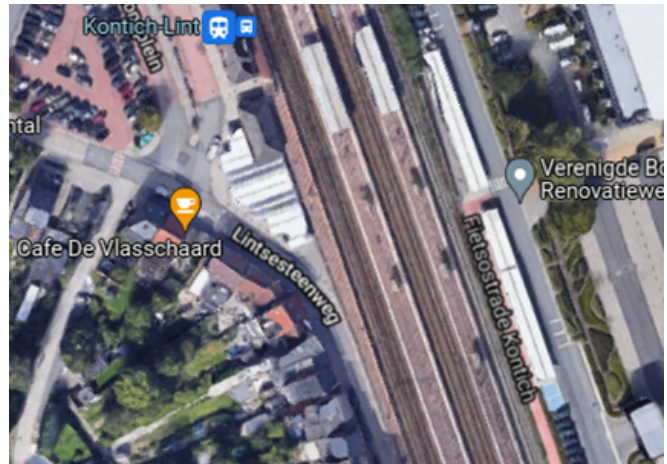
Zorro's voorkeur blijft uitgaan naar het autovrij maken van de Donderbrug. Omdat daar politiek geen draagvlak voor is, stellen we volgende verbetervoorstellen voor bij de nieuwe situatie:

- Enkelrichtingsverkeer voor auto's onder de Donderbrug vanuit de Beekhoekstraat naar de Parklaan. Dat halveert het autoverkeer en lost punten 2 en 3 op.

- Onder de Donderbrug het wegdek inrichten als een dubbelrichtingsfietspad (rood met volle zijlijn en onderbroken middellijn), met aan beide zijden het fietsstraatbord op de weg geschilderd. Omdat aan beide zijden van de Donderbrug alle wegen die uitkomen op de kruispunten fietsstraten zijn, zou men de eerste meters ook zo kunnen inrichten.

Opmerking: een fietsbrug tussen de Verbindingsstraat en de de Dennenlaan kan een oplossing zijn voor de F1, maar niet voor de aansluiting naar de F16 en het lokale fietsverkeer tussen de Vredewijk en Hove-centrum.

Een tweede, beperkter knelpunt op deze route is de overgang van fietssnelweg naar Fabriekstraat. Momenteel eindigt de fietssnelweg tussen twee fietsstallingen en zijn er twee bochten van 90° om op de rijweg te geraken. Logischer zou zijn om al vóór de eerste fietsenstalling te voorzien in een zachte overgangsbocht naar de straat. Vermoedelijk kost dat wel enkele parkeerplaatsen.

Lint > Kontich

Er is geen vlotte verbinding van de F16 onder de spoorweg naar de F1 en Kontich-centrum. Dat zou wel kunnen mits de bestaande tunnel onder het station verbreed wordt. Er moet dan wel een hek geplaatst worden op een tweetal meters voor de trappen naar de perrons, zodat conflicten tussen treinreizigers en fietsers vermeden worden.

Alternatief kan een tunnel zijn parallel aan de bestaande tunnel. Een brug zou ook mogelijk zijn, maar het hoogteverschil voor een brug is uiteraard groter dan voor een tunnel. Die verbinding wordt wel het best nu besproken, aangezien de gemeente Kontich de heraanleg van het Stationsplein plant.

Daarnaast zijn ook nog verbeteringen mogelijk op de aansluiting van de F16 via de Brantstraat-Mortelstuk-Liersebaan naar Kontich-Kazerne. Kleine verbeteringen zijn mogelijk aan de afrit van de fietssnelweg nabij de watertoren en op de aansluiting van die afrit op de Nieuwstraat. In Kontich-Kazerne moet in elk geval het kruispunt van de Liersebaan met de Kauwlei en de Kapelstraat verbeterd worden. Fietspaden moeten volledig rond het kruispunt aangelegd worden.

Lint > Duffel en Mechelen

Vanaf de kruising van de F16 met de Statiestraat tot aan de brandweerkazerne in Duffel zijn volgende routes mogelijk:

- Via de F16, brug Mortelstuk, F1: 5,2 km (en twee bruggen over de spoorlijn).
- Via de F16, nieuw stuk fietssnelweg aan de zuidoostzijde van de spoorwegbocht en de ongelijkgrondse kruising met de spoorlijn 25/27 naar de F1: 4,1 km (en twee bruggen over de spoorlijn).
- Via de F16, route langs o.a. de Moederhoefstraat en de Meidreef en een nieuw stuk fietsweg aan de oostzijde van de spoorlijn 25/27 tot net voor de kruising met de Rechtestraat: 4,2 km.
- Via de Statiestraat-Duffelsesteenweg-Lintsesteenweg: 3,2 km.

Daar wordt verder op ingegaan in de nota [Doorlopende fietsverbindingen vanuit Lint](#) van Zorro en de Fietzersbond (2021).

Tangentiële routes

Naast de grote verplaatsingsstromen van en naar de stad zijn er ook heel wat verplaatsingen in de (zuid)rand zelf. De voorstellen van het burgerplatform voor routes tangenteel rond de stad worden besproken in de nota [Zorro's voorstellen voor tangentiële fietsroutes](#).

Overzichtskaart

Alle fietsroutes in de zuidostrand die door het burgerplatform Zorro besproken worden, zijn samengebracht op één kaart: [Zorro Fietsroutes 2022 volledig](#).

Contact

zorro@ringland.be

*Zoek je hulp bij het autominderen en wil je je meer verplaatsen met de fiets of het openbaar vervoer?
Dan vind je ondersteuning bij de Modal Selfie van Zorro: www.modalselfie.be.*